

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**
професорсько-викладацького складу
14 травня 2021 р.

Збірник наукових праць
професорсько-викладацького складу академії
за підсумками науково-дослідної роботи в 2020 році

Полтава 2021

Редакційна колегія:

Аранчій В. І., ректор академії, кандидат економічних наук, професор.

Горб О. О., проректор з науково-педагогічної, наукової роботи, професор кафедри екології збалансованого природокористування та захисту довкілля, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

Галич О. А., декан факультету економіки та менеджменту, директор Навчально-наукового інституту економіки та бізнесу, професор кафедри інформаційних систем та технологій, кандидат економічних наук, доцент.

Дорогань-Писаренко Л. О., декан факультету обліку та фінансів, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень, кандидат економічних наук, доцент.

Дудніков І. А., декан інженерно-технологічного факультету, професор кафедри галузеве машинобудування, кандидат технічних наук, доцент.

Кулинич С. М., декан факультету ветеринарної медицини, професор кафедри хірургії та акушерства, доктор ветеринарних наук, професор.

Маренич М. М., декан факультету агротехнологій та екології, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

Опара М. М., фахівець відділу з питань інтелектуальної власності, професор кафедри землеробства і агрохімії ім. В. І.Сазанова, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

Поліщук А. А., декан факультету технології виробництва та переробки продукції тваринництва, доктор сільськогосподарських наук, професор.

Чайка Т. О., начальник редакційно-видавничого відділу, кандидат економічних наук.

Збірник наукових праць науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2020 році (м. Полтава, 14 травня 2021 року). – Полтава : РВВ ПДАА, 2021. –328 с.

БОВІКОЛЬЗ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ – ОСОБЛИВОСТІ МОРФОЛОГІЇ ТА БІОЛОГІЇ ЗБУДНИКА

Мельничук В.В.,
кандидат ветеринарних наук, доцент,
Коваленко С.О.,
Аспірант

Бовікольоз – надзвичайно поширене захворювання серед жуйних тварин спричинюване постійними ектопаразитами, збудники яких, незважаючи на певну подібність в морфологічній будові, є суворо видоспецифічними паразитами щодо хазяїв. Зокрема, захворювання у великої рогатої худоби викликає комахаволосоїд *Bovicola bovis* Linnaeus, 1758, також відома під назвою *Damalinia bovis* або червона воша [1, 2, 6].

Будова тіла *B. bovis* характерна для комах з родини Trichodectidae, максимально пристосована для паразитування на тілі тварин й пересування у волосяному покриві. Тіло бовіколи сплюснене в дорсо-вентральному напрямку та складається з трьох частин: голови, грудей й черевця, загальна довжина яких може коливатися в межах від 1 до 1,7 мм [2].

Голова комахи темно-червоного, а решта тіла – жовтуватобілого кольору. Слід зауважити, що голова ширша за груди, на ній розрізняють слаборозвинені очі, ротовий апарат гризучого типу та два тричленисті булавоподібні вусики (антени), які розташовані по бокам голови. За головою розміщений грудний відділ, який анатомічно поділений на три сегменти. До грудей кріпляться три пари лапок, кінці яких закінчуються одним або двома загнутими кігтиками. Останні допомагають кріпитися бовіколі на тілі господаря. Черевце у комах видовжено-овальної форми, поділене на сегменти. Дистальний кінець черевця у самок глибоко роздвоєний, а у самців заокруглений. На хітині кожного з сегментів помітні забарвлені в темний колір поперечні смуги. На сегментах черевця розташовані 6 пар спеціальних отворів – дихалець, за допомогою яких комаха дихає [1–4, 6].

Біологія збудника *B. bovis* тісно пов'язана з життям великої рогатої худоби. Весь життєвий цикл (від яйця до імагінальної форми) паразита проходить на тілі господаря. Середня тривалість життя комахи становить близько 42 днів. Самка після копуляції з самцем відкладає блискуче яйце білого кольору довжиною до 1 мм, яке за допомогою маткового секрету прикріплює до волосяного пориву тварини в його прикореневій частині. Відкладання яєць відбувається по одному на добу через кожні 2 доби. За життя *B. bovis* здатна відкласти близько 20–35 яєць. В подальшому впродовж 7–12 діб з яйця виходить личинка, яка живиться, тричі линяє та перетворюється на статевозрілого паразита. Період личинкової стадії, в середньому, може тривати від 2 до 3 тижнів [1, 2, 6].

Поза тілом господаря комахи можуть жити до 5–8 діб. За даними Акбаєва та Пуговкіна (2017) загибель *B. bovis* поза тілом господаря за температури 14 °C настає на 5 добу, а з її зниженням від 1 до 3 °C – на 3-тю добу [1].

Слід зауважити, що пора року істотно впливає на чисельність комах на тілі великої рогатої худоби. Максимальні показники інвазованості характерні для осінньо-зимового та зимово-весняного періоду року, що пов'язано з умовами утримання тварин. У стійловий період, коли у тварин розвивається густий волосяний покрив, відбувається активний розвиток популяції *B. bovis*. У весняно-літній та літньо-осінній період показники інвазованості знижуються, оскільки в цей період шерстний покрив на тваринах, внаслідок линьки, стає менш щільним, крізь нього добре проходять сонячні промені, які негативно впливають на комах [1, 5].

Окрім того, в залежності від періоду року й способу утримання тварин комахи здатні змінювати місце локалізації. Так в зимово-стійловий період в основному комахи локалізуються на ділянках голови, холки, попереку та кореня хвоста, а в літньо-пасовищний період мігрують до ділянки підщелепового простору [1–3].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Бовікольоз надзвичайно поширене захворювання серед великої рогатої худоби, що викликається комахою *Bovicola bovis*. Особливості морфологічної будови тіла комахи дозволяють їй паразитувати на шерстному покриві тварин, а біологічний цикл тісно пов'язаний з тваринами та умовами існування. У зв'язку з недостатністю інформації щодо особливостей перебігу бовікольозу на території Полтавської області, *перспективою наших подальших досліджень* є вивчення поширення та особливостей біології *B. bovis* в кліматичних умовах Полтавської області.

Список використаних джерел

1. Акбаев Р. М., Пуговкина Н. В. Бовиколез крупного рогатого скота в животноводческих хозяйствах Московской области. *Российский ветеринарный журнал*. 2017. № 1. С. 10–13
2. Арахноэнтомозы домашних жвачных и однокопытных : монография / под ред. А. И. Ятусевича. Витебск : ВГАВМ, 2006. 213 с.
3. Гурова Т. В. Удосконалення профілактики та заходів боротьби із сифункулятозами та бовікольозом великої рогатої худоби : автореф. дис. ... канд. вет. наук : 16.00.11. Харків, 2007. 21 с.
4. Лункашу М. И., Масленников А. П. Онтогенез *Bovicola bovis* (Insecta) паразитов крупного рогатого скота. *Паразиты теплокровных животных Молдавии*. Кишинева, 1976. С. 60–65.
5. Шагако Н. М., Криворучко Е. Б. Жизнеспособность имагинальных стадий бовикол во внешней среде. *Ветеринарно-санитарные аспекты качества и безопасности сельскохозяйственной продукции. Сб. трудов конф. (26–27 ноября, г. Воронеж)*. Воронеж, 2015. С. 246–247.
6. Baker K. P., Oormazdi H. Geographical variation of the optimum temperature for in vitro rearing of *Bovicola bovis*. *Veterinary Parasitology*. 1978. № 4. С. 91–93.

Киричко О.Б., Савченко В.О. ВПЛИВ ОБМІННИХ ПРОЦЕСІВ НА ВІДТВОРЮВАЛЬНУ ЗДАТНІСТЬ КОРІВ.....	247
Коне М.С. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ КАЛЦІВІРОЗУ У КОТІВ В УМОВАХ ВЕТЕРИНАРНОЇ КЛІНІКИ ТОВ «БІОЦЕНТР» МІСТА ПОЛТАВА.....	249
Коне М.С. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ ПАРВОВІРУСНОГО ЕНТЕРИТУ У СОБАК В УМОВАХ ВЕТЕРИНАРНОЇ КЛІНІКИ «БІОЦЕНТР» МІСТА ПОЛТАВА.....	251
Корчан Л.М., Корчан М.І. ПОШИРЕННЯ КНЕМІДОКОПТОЗУ СЕРЕД ПАПУГ	253
Кравченко С.О., Локес-Крупка Т.П., Канівець Н.С., Бурда Т.Л. УЛЬТРАСОНОГРАФІЯ СЕЧОВОГО МІХУРА КОТІВ ЗА УРОЛІТІАЗУ	254
Кручиненко О.В. ПІДГОТОВКА ТА АНАЛІЗ КІЛЬКІСНИХ ДАНИХ В БІОЛОГІЇ	256
Кулинич С.М., Омельченко Г.О., Авраменко Н.С., Онищенко А.В. АНАЛІЗ ХІРУРГІЧНОЇ ПАТОЛОГІЇ В УМОВАХ ВЕТЕРИНАРНОЇ КЛІНІКИ «ВЕТКОМФОРТ»	258
Кулинич С.М., Омельченко Г.О., Авраменко Н.О. «ЛИСТАЮЧИ НЕТЛІННІ ПАМ'ЯТІ СТОРІНКИ... »	260
Мельничук В.В., Євстаф'єва В.О. ПОШИРЕННЯ ТА НОЗОЛОГІЧНИЙ ПРОФІЛЬ НЕМАТОДОЗІВ ТРАВНОГО КАНАЛУ ОВЕЦЬ У ГОСПОДАРСТВАХ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	262
Мельничук В.В., Коваленко С.О. БОВІКОЛЬЗ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ – ОСОБЛИВОСТІ МОРФОЛОГІЇ ТА БІОЛОГІЇ ЗБУДНИКА	264
Михайлютенко С.М. ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ОЛІЇ.....	266